

Lasse Hodne

Aeiparthenos

Metafore i simboli djevičanstva u talijanskim, nizozemskim i bizantskim prikazima Navještenja oko 1400.

U svom seminalnom članku iz 1945. Millard Meiss raspravlja o upotrebi svjetla u umjetnosti flamanskih majstora. Prema autoru, način upotrebe svjetla u prikazima Navještenja odražava poznatu metaforu iz srednjovjekovnog božićnog himna, *Dies est laetitiae*, koji uspoređuje Marijin himen s prozorskim staklom. Glavni fokus ovoga rada je simbolizam stakla. U prethodnim se studijama smatralo da su zrake svjetla bile usmjerene prema Marijinom uhu, vizualizirajući dogmu *conceptio per aurem*, prema kojoj je Marija začela kroz uho, slušajući Riječ Božju. Autor, međutim raspravlja o tome kako su zrake obično usmjerene prema Marijinom čelu, a ne uhu. Određivanje smjera zrake svjetlosti važno je jer ako je zraka usmjerena na čelo znači da je Marija prikazana u trenutku kada prima jednu od zvijezdi ili križeva koji se mogu vidjeti na Marijinom maforiju u pravoslavnoj umjetnosti kao i na maforiju italo-bizantinske tradicije. Te tri zvijezde simboliziraju Marijino vječno djevičanstvo, definirano na Lateranskom koncilu 649. godine, koje se sastoji od 3 faze - prije, za vrijeme te poslije rođenja Kristova (*ante partum, in partum et post partum*). Autor smatra kako nije slučajnost da neposredno nakon opisa Marijina himena kao stakla u himnu (*Ut vitrum non laeditur, sole penetrante*) slijede riječi *Sic illaesa creditur, virgopost partum et ante*. U članku se razmatraju razlike i sličnosti između istočnih i zapadnih prikaza Navještenja. Također, ističe se jedan prikaz koji bi mogao biti sinteza različitih ikonografija vezan za ovu temu.